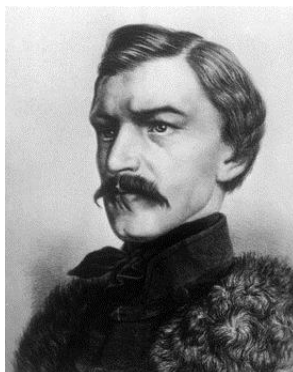

Počátky realismu v české literatuře

Karel Havlíček Borovský (1821 – 1856)

Realismus byl kritický, ale tady v Česku neměli co legálně kritizovat. Častá témata tedy byla život na venkově či česká historie (furt byli celkem vlastenečtí, takže vyzdvihovali ty dobré části historie)

Nejsou (i s Němcovou) úplní realisté, jen tam měli nějaký prvky realismu

- Borová u Havlíčkova Brodu (tenkrát Německý Brod)
- studia v Havlíčkově Brodě
- teologie, ze semináře vyloučen protože furt do něčeho rýpal a kritizoval
- vychovatelem v Moskvě (Obrazy z Rus) před příjezdem do Ruska to byl rusofil (obdivoval rusko protože tam nebyli Němci), po odjezdu anti-rusofil
- novinář - hodně jakoby průbojný, šťoura
- 1848 - vůdce revoluce 1848, byla za účelem získání Česku lepší postavení v habsburské monarchii, nepovedla se a byl potrestán:
- Bachův absolutismus
- z Prahy do Kutné Hory
- 1851 Brixen (Itálie, tenkrát hranice habsburské monarchie)
- 1855 návrat do Čech Dostal tuberkulózu takže se mohl vrátit
- 1856 umírá na tuberkulózu - pohřeb národní manifestace (velký setkání na jeho pohřbu)

(nechtěli aby ovlivňoval veřejné mínění)

V Brixinu to neměl špatné, dostával jídlo a noviny, nebyl zamčený, navštěvovala ho rodina, měl se dobře

Dílo:

Žurnalistika

Pražské noviny - tehdy jediný česky psaný list; kritika Tylova Posledního Čecha = první česká literární kritika - kritizoval Tylovu kritiku Máje

Národní noviny (+ příloha "Šotek") - založil po odchodu z Pražských novin, hlavní téma politika => opětovný zákaz

Slovan – časopis, Kutná Hora

Epigramy

- krátké básně - satirické/zesměšňující a kritické, mají pointu [poentu] (nečekaný závěr)

Děleny do pěti skupin:

- a) Církvi
- b) Králi
- c) Vlasti
- d) Múzám
- e) Světu

Jehly, špičky, sochory a kůly - ostré předměty - věci které "píchají" lidi, špatnosti a nepříjemnosti

stesal, skoval, zostril, sebral - on je sbírá a připravuje je - dělá z nich zbraně, epigramy
kvůli

vojně s hloupostí a zlobou místo šavel - v boji s hloupostí a špatností

Borovský Havel - dělá to on

Z historie literatury české

Českých knížek hubitelé lití: lití - průbojní, fanatičtí; ti největší hubitelé české literatury jsou:

Plesnivina, moli, jezoviti

Demokratický

Nechod', Vašku, s pány na led,

Mnohý příklad známe, - věci vlivních se svedou na chudé

že pán sklouzne a sedlák si

za něj nohu zláme

Verba docent, exempla trahunt

„Co sám nerad, nečiň jinému!“

žáku pravil kantor kdesi,

třepaje ho za pačesy

Větší satirické skladby

Král Lávr

Děj se odehrává v Irsku, kde mají absolutistu - krále Lávr. Byl to dobrý král s jedinou vadou - popravoval holiče; každý rok si pozval holiče aby ho ostříhal a pak ho popravil. Irčané si na to zvykli. Jeden rok ten holič měl být Kukulín, kterého nepopravil protože ho o to prosila Kukulínova matka vdova. A tak ho nezabil, najal si ho dlouhodobě jako svého holiče a zavázal ho slibem že nikomu neřekne jeho tajemství že má oslí uši.

On to pak pošeptá vrbě aby se mu ulevilo. Pak je nějaké královské bál kde všichni jsou, a jeden z basistů měl na nástroji količek z té vrby a tak ta basa ohlásila že měl ty uši. On už se na to vysral a ty uši nosil otevřené, a lidi si na to zase zvykli. Nikdy se nepřišlo na to že to byl ten Kukulín.

Tyrolské elegie

Na základě vlastního zážitku, o tom jak ho zatkli a odvezli do brixenu. V ich formě; vypráví měsíce, ne čtenářům > apostrofa (vyprávíš neživé věci nebo někomu co není v té situaci/nemůže tě slyšet)

Křest svatého Vladimíra

V raném středověku, ve státu kterému se říká kievská rus, v období kdy se šíří křesťanství. Pak je tam kníže Vladimír, on přijal křesťanství a zrušil pohanství. Tohle víme podle kroniky, další věci už jsou jen podle havlíčka. Vladimír má svátek a místo střílení děl řekne pohanskému bohu Perun (něco jak Zeus v řecku) aby mu zahřměl. Bohovi se to nelíbilo a poslal ho doprdele (včetně vulgarismů). Takže Vladimír řekl že pohanství je na hovno a udělal konkurz na nového boha a vlády kterou budou používat > nakonec asi křesťanství, ale to už havlíček nenapsal protože zemřel.

V díle je zahrnut kronikář "Nestor", zachovala se kronika s takovým jménem

7

Božena Němcová (1820 – 1862)

nepřesnosti v narození, různé záznamy > konspirační teorie, že ta možná má šlechtický původ a rodiče jsou jen adoptivní

chodila do školy s dětmi správce a jiných výše postavených

Němcová ve vztazích vyžadovala 100% pozornosti, žárlivá

- Vídeň - narodila se
- vlastním jménem Barbora Panklová; otec Johann Pankl, matka Terezie Novotná - otec kočí, matka pradelna
- Ratibořice přestěhovali se do Ratibořic kvůli práci otce, který doprovázel kněžnu Zahánskou
- babička Magdaléna Novotná. - v díle babička ale idealizovaná
- v sedmnácti letech se provdala - Josef Němec (něco jako celní strážník; český <ne rakouský> vlastenec)
- 4 děti - byla přísně pečující matka, její poznámky dětem se zachovaly
- stěhování: Praha, Chodsko (Domažlice), Slovensko,... (jako státního zaměstnance ho dali kam chtěli)
- nešťastné manželství, Václav Bolemír Nebeský - finanční problémy, Josef byl "hlava rodiny" a to se Němcové nelíbilo, a ještě k tomu její nevěra (4 milenci). Nebeský je jeden z její milenců, přes něj se dostala mezi spisovatele a oni z ní byli nadšení.
- smrt nejstaršího syna Hynka => Babička údajně i nejmilovanější, začala psát ideál Babičky, Babička byla dokonalá a byla to útěšná kniha
- nemoc
- Litomyšl - schůzka s nakladatelem, který chtěl vydat její knihy, kvůli nemoci nedokončena
- 1862 smrt v Praze

zemřela v 42 na tuberkulózu nebo rakovinu

Dílo

Národní báchorky a pověsti

Slovenské pohádky

Obrazy z okolí Domažlického – studie života na Chodsku.

Povídky

Karla

Povídka založená na záměrné záměně pohlaví > týpka porodí kluka, otec je již mrtvý voják, a tak týpka ho vychovává jako holku aby nešel na vojnu. Karla má nejlepší kamarádku Hanku, a v pobertě se do ní zamiluje (jako kluk). Dobrovolně se přihlásí na vojnu a Hanku poprosí aby na něj počkala, končí svatbou.

Divá Bára

Dívka získala přezdívku Divá protože byla jiná než jiné děvčata, vůbec se nebála, koupala se v tůni (tam se nesmělo protože tam byl vodník), chodila v noci do lesa (tam byly strašidla). Vesnice ji nemá ráda protože je jiná, má jen dva kamarády, děvče Eliška (“panna Eliška”) a nějaký kluk. Eliška si má vzít nějakýho úředníka kterýho nechce, tak ji chce Bára zachránit. Přepadne ho převlečená ta strašidlo a pod strachem ho donutí přísahat že o Elišku přestane usilovat. Za trest ji nechají přespat v márnici, ale tam se zasnoubí s myslivcem a všechno dobře dopadne - myslivec je vážený člen společnosti, a bydlí dál od vesnice která ji nesnáší (v lese).

V zámku a podzámčí

Vojta Karásek

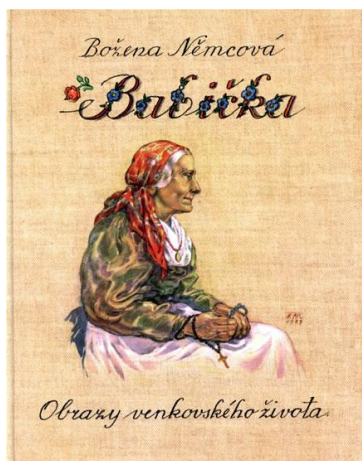
paní Skočdopolová

služebná Sára

Joli

Skočdopolová si kupuje zámek a získává titul hraběnky, služebná Sára ji učí jak se chovat jako hraběnka ale okrádá ji. Hraběnka má sluhu Vojtu pro svého psa, je to sirotek adoptovaný nějakým krejčím. Ona je namyšlená. Pak vesnici včetně ji postihne cholera, ona začne cítit empatii a postaví jim nemocnici, tomu Vojtovi pak platí i vzdělání, šťastný konec.

Babička - „Obrazy venkovského života“

Dílo s autobiografickými prvky, hodně idealizované, idyla

Ratibořice - ve starém bělidle tam ve skutečnosti bydlela až se svými dětmi

Staré Bělídlo v první polovině 19. století.

2 roviny:

Kromě Viktorky všechny postavy dopadli dobře, Babička byla idealizovaná - vyprávění o postavách je idealizovaná rovina

1) Vyprávění o osudu postav

2) Popis krásy přírody a zvyků (v ročních obdobích)

“Dávno, dávno již tomu, co jsem posledně se dívala do té milé mírné tváře”

Nejznámější ilustrátor, co nakreslil ty první kresby - Adolf Kašpar

Postavy:

Babička - přistěhuje se na staré bělidlo, tím příběh začíná. Je to aktivní člověk, o vnoučata se stará

Autorka

Barunka, Adélka, Vilík, Jan

Viktorka

paní kněžna

Je před svatbou z bohatého sňatku, vypadá že má vše. Přijdou “černí myslivci” - vojáci. Ona se zamilovala do jednoho z těch vojáků, a nakonec s tím vojákem uteče. Po nějaké době se vrátí ale je pomatená a bláznivá, plachá. Myslivce ji pak viděl jak hodila něco do vody, myslel si že porodila a hodila tam své dítě. Pak ji zabil blesk. Příběh má romantické prvky.

Charakterizuje dobrý charakter babičky, jak v ní “poznala anděla”, jak i bohatá oceňuje její laskavost ať, Babička ji navštěvovala a povídali si. Dílo končí kněžna slovy “Šťastná to žena!”

- schovanka kněžny (kněžna ji vychovává), narodila se v Itálii kde se zamilovala do malíře, a ona je smutná atd. protože má jít do sňatku s někým jiným. Babička to zjistí a kněžně domluví, takže schovanka nakonec jde za malířem.

Hortezie

Kristla + Jakub Kristla je dcera hospodského a Jakub je její milenec. Do Kristla se zamiluje nějaký úředník. Úředník pošle Jakuba na vojnu, Babička se to dozví a jde žalovat kněžně > vytáhne Jakuba z vojny a ti dva se vezmou.

Kudrnovi Místní chudina, žebráci, otec bez práce. Vnoučata babičky si s nimi hráli. Jednou je navštíví, dostanou pečeni, ale ve skutečnosti to byla veverka a kočka - on je pytlák, střílí zvířata pro život své rodiny. Babička jde zas za kněžnou, kněžna ho "povýší" na myslivce, táta má příjem.

mlynář + mlynářka

Nejbližší přátelé Babičky, navštěvovala je a bavili se.